

quam instruendis et destruendis præpositis, aliisque dignitatibus, et ecclesiasticis beneficiis subtrahendis exercebant, in manus prædicti cardinalis penitus reliquerunt. Unde communi consensu, et libera eorum omnium voluntate decernimus, et inviolabiliter præsentem privilegio valituro perpetuo stabilimus, quod nulli archiepiscoporum, episcoporum, electorum, præpositorum, abbatum deinceps licentia pateat de præposituris suos præpositos removere, vel alias ecclesiasticas personas suis dignitatibus, aut ecclesiasticis beneficiis privare, nisi forte de crimine fuerint convicti canonice, vel confessi. Hæc autem omnia de consilio gloriosæ reginæ matris nostræ, et archiepiscoporum, episcoporum omnium, electorum, præpositorum regalium atque abbatum, comitum omnium, procerum et aliorum principum stabilita ac firmiter corroborata noscantur. Actum in civitate W. anno 1169. »

De tertia reversione domni Alexandri papæ ad urbem Romanam.

Interea universus Romanæ urbis clerus, ac populus videns imperatorem Fredericum ad vestigia papæ Alexandri Domino inspirante prostratum et schismatis malum per divinam potentiam omnino extinctum, attendens etiam de absentia ipsius pontificis tam in spiritualibus, quam in temporalibus per longa tempora gravissimam incurrisse jacturam, commune consilium de revocando ad sedem beati Petri eodem pontifice salubriter habuit. Miserunt ergo ad eum usque Anagninam de melioribus Romanorum civium septem viros cum litteris cleri, et senatus, ac populi, suppliciter exorantes, quatenus ad Urbem suam propriam, et populum sibi specialiter commissum jam dignaretur reverti, et curam ejus habere. Pontifex autem, licet humilis, et devota eorum invitatio sibi, et cunctis fratribus plurimum complaceret, ad memoriam tamen revocans præteritam ejusdem cleri ac populi de ultramontanis partibus revocationem, qualiter post modicum multas sibi, ac fratribus suis injurias atque contumelias intulerunt, non immerito dubitavit eorum blandis promissionibus credere, et ad civitatem ipsam, quæ multos disturbatores pacis habere dignoscitur, absque certa et firma securitate redire. Propterea de voluntate utriusque partis H. episcopus Ostiensis, et I. (84) titulo Sanctorum Joannis et Pauli presbyter, atque V. diaconus Sancti Angeli cardinalis cum septem bonis hominibus redierunt ad Urbem, disposituri cum senatoribus et populo formam securitatis et pacis, quæ domino papæ, suisque fratribus complacere deberet. Unde licet super hoc diu laboratum fuerit, tandem suffraganti-

bus beatorum apostolorum Petri et Pauli meritis, totius populi Romani consilio et deliberatione statutum est, ut senatores qui fieri solent, fidelitatem et hominum domino papæ facerent, et beati Petri ecclesiam, atque regalia, quæ ab eis fuerant occupata, libere in manibus et potestate sua restituerent; pacem quoque, ac securitatem sibi, et ejus fratribus, ac rebus eorum, et cunctis ad eum venientibus et redeuntibus, nihilominus inviolabiliter observarent. Quo facto, venerunt senatores cum eisdem cardinalibus, et cum aliis bonis hominibus ad præsentiam summi pontificis, quibus ad oscula pedum et oris de more benigne susceptis, cuncta, quæ a populo constituta fuerant, publice coram ipso pontifice tactis sacrosanctis Evangelii juraverunt. His igitur, Domino cooperante, rite peractis gaudio magno gavisi sunt omnes, et extunc dominus papa et fratres ejus ad reditum Urbis festinanter se accinxerunt. In proximo autem festo Gregorii papæ ante Dominicam *Lætare, Jerusalem*, post missam exivit de Tusculano, proficiscens ad Urbem non sine gloria et honore multo. Exierunt enim obviam sibi in longum clerus Romanus cum vexillis et crucibus, quod nulli Romanorum pontificum recollectur factum, senatores et magistratus populi cum concrepantibus tubis, nobiles cum militia in apparatu decoro, et pedestris populositas cum ramis oliivarum, laudes pontifici consuetas vociferans. Tunc videres oculos omnium vultum ejus intuentes, tanquam vultum Jesu Christi, cujus vices in terris gerit. Præ nimia vero multitudine ipsius vestigia deosculantium albus palafredus ambulare vix poterat, et scessoris dextera in dandis benedictionibus nimium laborabat. Cum tanta igitur, et tam solempni exultatione Romanus pontifex paulatim, prout exhibebat necessitas, proficiscens, circa horam nonam ad portam Lateranensem non mediocriter fatigatus pervenit. Unde ad patriarchium Lateranensis Ecclesie, atque ad sacrum Sancti Salvatoris altare, tanquam verus et bonus pastor, ac beati Petri orthodoxus successor, cum inenarrabili gloria multiplicatis laudibus gloriose eductus est atque receptus. Post benedictionem vero ad populum datam conscendit palatium, ubi recedentibus ad ecclesias suas cunctis cardinalibus in lecto fatigatus ex itinere ante cibum modicum requievit. Altera autem die in consistorium exiens infinitam clericorum et laicorum multitudinem ad pedes et oscula de more suscepit, et extunc ad consuetas stationes Urbis pro sui officii debito in *Lætare, Jerusalem* ad Sanctam Crucem, et in Passione Domini ad Sanctum Petrum perrexit, atque in Pascha regnum solemniter induit.

(84) M. Jo.

CARDINALIUM VIGINTI TRIUM

QUI ALEXANDRO ADHÆREBANT

EPISTOLA AD FRIDERICUM IMPERATOREM.

(RADEVICUS Frising., lib. II, cap. 53, ap. MURATORI *Rer. Ital. Script.*, VI, 830.)

FRIDERICO, Dei gratia, glorioso, illustri, magnifico et sublimi Romanorum imperatori, GREGORIO Sabiniensis, HUBALDUS Ostiensis, JULIUS Prænestinensis, BERNARDUS Portuensis, WALTHERUS Albaniensis episcopi; HENRICHUS tit. S. Priscæ, JOHANNES tit. San-

ctorum Joannis et Pauli, HENRICUS tit. SS. Nerei et Achillei, ILDEBERTUS tit. Basilicæ XII Apostolorum, JOHANNES tit. S. Anastasie, BONADIEUS tit. S. Chrysogoni, ALBERTUS tit. Sancti Laurentii in Lucina, et WILHELMUS tit. S. Petri ad Vinetia, presbyteri;

Obdo Sancti Gregorii ad Velum Aureum, Rom. Sanctæ Lucie in Septa Solis. JACINCTUS Sanctæ Mariæ in Cosmidin, Obdo S. Nicolai in Carcere Tullii, ARDE. S. Theodorici, Bo. sanctorum Cosmæ et Damiani, C. S. Adriani, P. S. Eustachii, et Jo., diaconi cardinales, voluntate et spiritu in Domino congregati, salutem et gloriosam de inimicis victoriam.

« Quanto excellentiæ vestræ major a Deo collata est et attributa potestas, et quanto sublimiorem inter mortales dignitatis locum constat vos obtinere, tanto amplius imperialem convenit majestatem sacrosanctam Romanam Ecclesiam, specialem et unicum matrem vestram, in omnibus honorare, et ei semper, et præsertim necessitatis tempore, salubriter atque utiliter providere. Quid autem diebus istis in eadem Ecclesia Romana contigerit, et quam inauditum facinus ab his quos filios reputabat, aliquantibus diebus transactis fuerit perpetratum, dignum, imo dignissimum est nos imperiali celsitudini nostris litteris aperire. Nuper siquidem cum dominus noster bonæ memoriæ Adrianus papa, Kalend. Septemb. apud Anagninam debitum naturæ solvisset, et de terris ad cælum, de imis migrasset, vocante Domino, ad superna, tres falsi fratres, Octavianus scilicet, et Joannes de Sancto Martino, et Guido Cremensis, qui a nobis quidem exierunt, sed non fuerunt de nobis, transfugerantes se in angelos lucis, cum sint Satanæ, » etc.

Et infra. « Ad hæc noverit sublimis gratia vestra, quod Otto palatinus comes, occasione de in-

A trusione Octaviani suscepta, præfatum dominum nostrum, et nos omnes plurimum infestavit, et Ecclesiam Dei nisus est scindere, et multipliciter absque rationabili causa turbare. Campaniam siquidem, et Patrimonium beati Petri cum intruso et apostatico Octaviano violenter intravit, et terram ipsam studuit ei quibuscunque modis subjugare. Nos itaque et tota Ecclesia Dei nobiscum majestatem vestram suppliciter exoramus, ut tam violenta intrusione ita sicut est intellecta, et diligenter inspecta, qualiter vobis ad salutem animæ vestræ, et honorem imperii super tanto negotio sit procedendum, diligenter attendatis. Considerate et advertite qualiter circa sacrosanctam Romanam Ecclesiam, et circa unicum Sponsum ejus Dominum nostrum Jesum Christum, sine quo nec regnum potest aliquis obtinere terrenum, nec acquirere sempiternum, oporteat vos habere, et qualiter eam ab impugnatoribus et præsertim a schismaticis et hæreticis, ex imperiali officio dignitatis protegere debeatis modis omnibus ac utri. Nos si quidem vos sicut specialem defensorem et patronum Ecclesiæ Romanæ modis omnibus honorare intendimus, atque ad augmentum gloriæ vestræ, quibus modis possumus, cum Deo aspiramus. Rogamus autem, et instantius supplicamus, ut matrem vestram sanctam Romanam Ecclesiam diligatis et honoretis, et ad pacem et tranquillitatem ipsius, quibus modis imperialem convenit excellentiam, intendatis, et tantam præfati invasoris atque schismatici iniquitatem nullatenus foveatis. »

LITTERÆ ENCYCLICÆ

A cardinalibus qui ab Alexandri III partibus steterunt, de ejusdem pontificis electione ad universam Ecclesiam directæ.

(Aug. THEINERUS, *Disquisitiones criticæ*, Romæ 1836, 4°, pag. 211, ex codice Londinensi 9, B XII.)

GREGORIUS Dei gratia Sabinensis episcopus et in Urbe domini papæ vicarius, HUBALDUS Ostiensis, JULIUS Prænestinensis, BERNO Portuensis, WALTERUS Albanensis, episcopi; HUBERTUS tituli S. Crucis, ASTI t. S. Priscæ, JOANNES t. SS. Joannis et Pauli, HENRICUS t. SS. Nerei et Achillei, ILDEBRANDUS basilicæ XII Apostolorum, JOANNES t. S. Anastasiæ, BONUS S. Chrysogoni, ALBINUS t. S. Laurentii in Lucina, WILHELMUS t. S. Petri ad Vincula, presbyteri cardinales; Obdo S. Gregorii ad Velum Aureum, RODULFUS S. Lucie in Septo Solis, JACOBUS S. Mariæ in Cosmidin, Obdo S. Nicolai in Carcere Tulliano, ARDERICUS S. Theodori, BOSSO SS. Cosmæ et Damiani, CENCIVS S. Adriani, PETRUS S. Eustachii, RAYMONDUS S. Mariæ in Via Lata, JOANNES S. Mariæ in Porticu, MILO S. Mariæ in Aquino, diaconi cardinales, venerabiles fratribus archiepiscopis, episcopis, abbatibus et universis Ecclesiæ filiis, ad quos litteræ istæ pervenerint, spiritu consilii et fortitudinis abundare.

Mœrore simul et pudore confundimur et lacrymas vix possumus continere, quod antiquus ille coluber tortuosus, qui, sicut ait Job, absorbet fluvium et non miratur (*Job xl.*), quosdam de fratribus nostris ita turpiter, sicut jam audistis, absorbit, et habens fiducia quod Jordanis influerit in os ejus (*ibid.*), nos etiam juxta vocem Dominicam expetit ad cribrandum. Deo autem gratias agimus, qui promissionem suam, qua usque in finem sæculi se

dixit cum discipulis permansurum (*Matth. xxviii.*), in nobis nunc misericorditer adimplevit, et ita nos reddidit in unitatis ecclesiasticæ defensione constantes, ut non gladius, non angustia, non fames, non nuditas ab ea nos valeat separare (*Rom. viii.*), scientes utique quod tribulatio patientiam operatur, patientia vero opus perfectum (*Jac. i.*). Sane auditum credimus apud vos, et tam litteris domini nostri quam fama discurrente vulgatum, qualiter, Patre nostro Adriano viam universæ carnis ingresso, ut alia quæ præcesserant transeamus, in ecclesiam Beati Petri convenimus, et ibi diutius de pastoris substitutione tractantes, post denominationem plurimum personarum in hoc tandem omnes, exceptis Octaviano, Joanne S. Martini et Guidone Cremensi, Deo inspirante convenimus, ut, omissis denominationibus aliorum, dominum nostrum eligere, electum confirmare, confirmatum consecrare in virtute S. Spiritus deberemus. Nec videbatur idoneum ut pro dissensione prædictorum virorum, qui, non quæ Jesu Christi, sed quæ sua erant, abjecto pudore ac sacerdotali modestia postposita, requirebant, apostolica sedes, unde omnibus Ecclesiis in sua necessitate consulitur, sine rectore deberet diutius remanere. Unde facta et confirmata per omnes electione, priori diaconorum, cui hoc ex officio suo incumbit, injungitur, ut una cum fratre nostro Ildebrando, basilicæ duodecim Apostolorum presbytero cardinali, accessitum dominum nostrum